

Izolace a purifikace nukleových kyselin

Klíčový krok pro další práci s DNA a RNA

Metody molekulární biologie pro farmaceuty

Doc. RNDr. Jan Hošek, Ph.D.
hosek@mail.muni.cz

Ústav molekulární farmacie
FaF MU

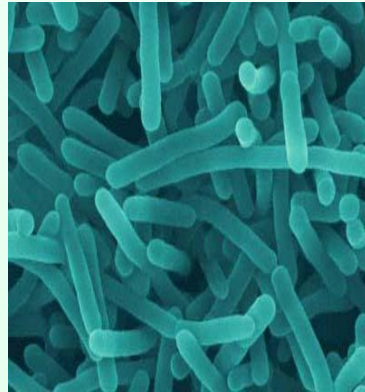
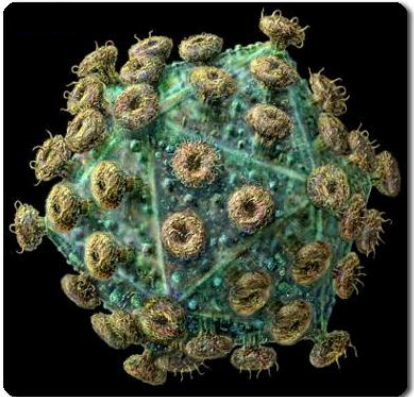
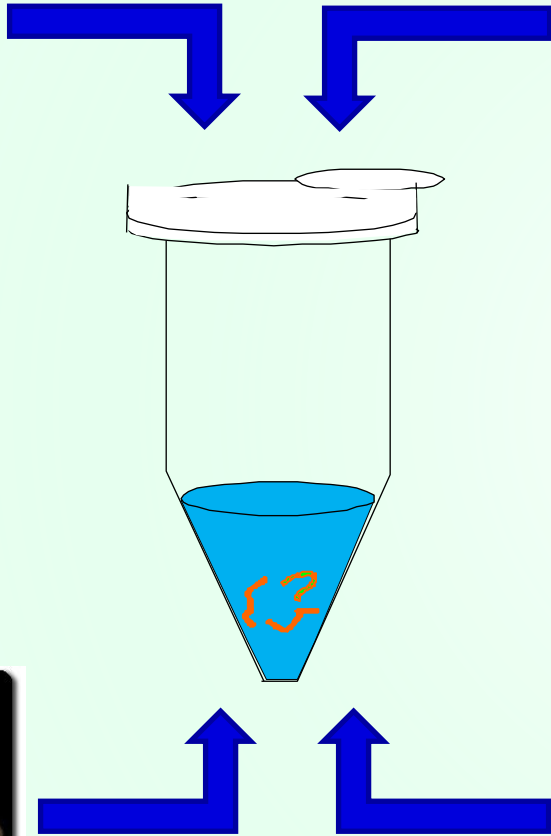
Užitečné odkazy

- BioTechniques
  - The International journal of Life Science Methods
  - <http://www.biotechniques.com/>
- Research Gate
  - <http://www.researchgate.net/>
- BitesizeBio
  - Brainfood for biologists
  - <http://bitesizebio.com/>
- Journal of Visualized Experiments (JoVE)
  - <http://www.jove.com/>

Cíl izolace a purifikace NA

Získat NA v nativním stavu z přirozeného materiálu v dostatečném množství a čistotě pro další analýzy

A collection of scientific and medical icons including a microscope, a DNA helix, a liver, red blood cells, a bacterium, a cell, a mouse, and a pill. The logo 'FEAL' is at the top.

MUNI
PHARM

Obecný postup izolace NA

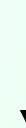
?

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charaktrizace
získané NA**

Lyze buněk a tkání - uvolnění vnitřního obsahu buněk

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charakterizace
získané NA**

➤ Biologická lyze

především využití degradačních enzymů (lysozym, proteináza K, celulóza...)

➤ Chemická lyze

využití detergentů (např. laurylsíran sodný), chelatačních činidel (např. EDTA), guanidiových solí

➤ Fyzikální lyze

použití varu, mražení, sonikace, drcení

Většinou kombinace více přístupů

Lyze buněk a tkání - uvolnění vnitřního obsahu buněk

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

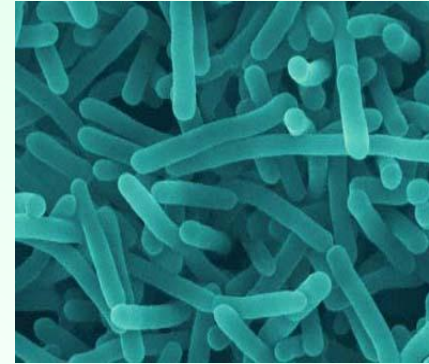
**Charaktrizace
získané NA**

Homogenizace
mletím

Proteináza K
Lysozym

Detergenty

Lyze varem

Sonikace

Mražení
tekutým
dusíkem

Homogenizace
drcením

Celuláza

Detergenty

Stav materiálu po lyzi buněk

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charaktrizace
získané NA**

Komplexní směs

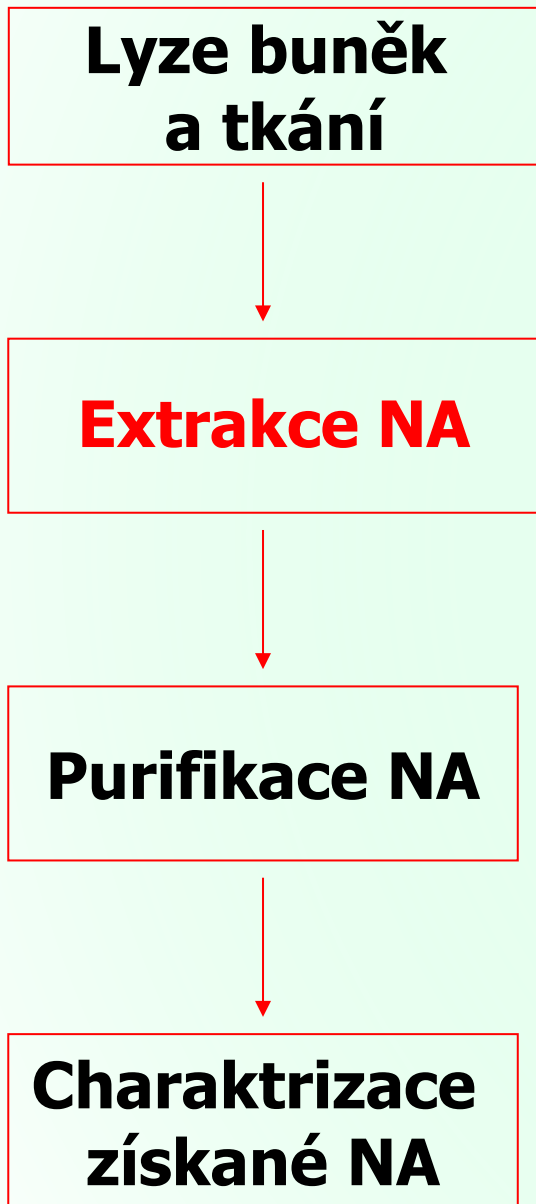
**DNA, RNA, lipidů, proteinů,
sacharidů, uhlovodíků
a dalších nízkomolekulárních látek**

Další postup:

oddělit DNA, případně RNA
od ostatních složek směsi

Extrakce

Extrakce je čistící a dělicí operace, při které přechází složka ze směsi látek v kapalně či tuhé fázi do jiné kapalně fáze - rozpouštědla.

Extrakce je velmi výhodná pro izolaci tepelně nestálých látek, protože se může provádět i za laboratorní teploty nebo za chladu.

Extrakce směsí fenol - chloroform

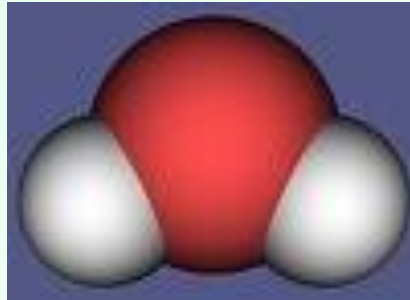
Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

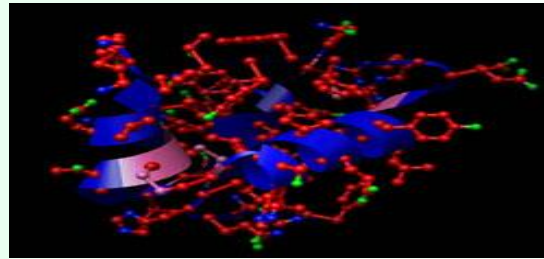
Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

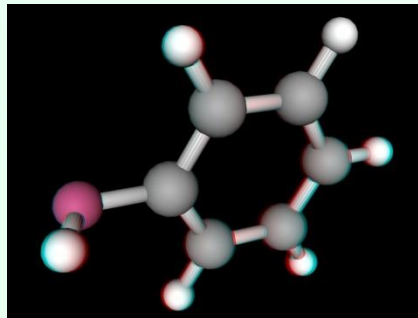
Separace proteinů a NA založená na

lehké vodné

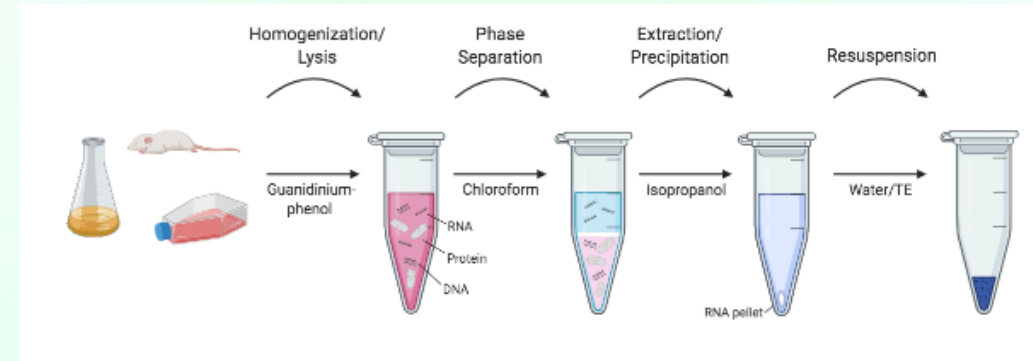
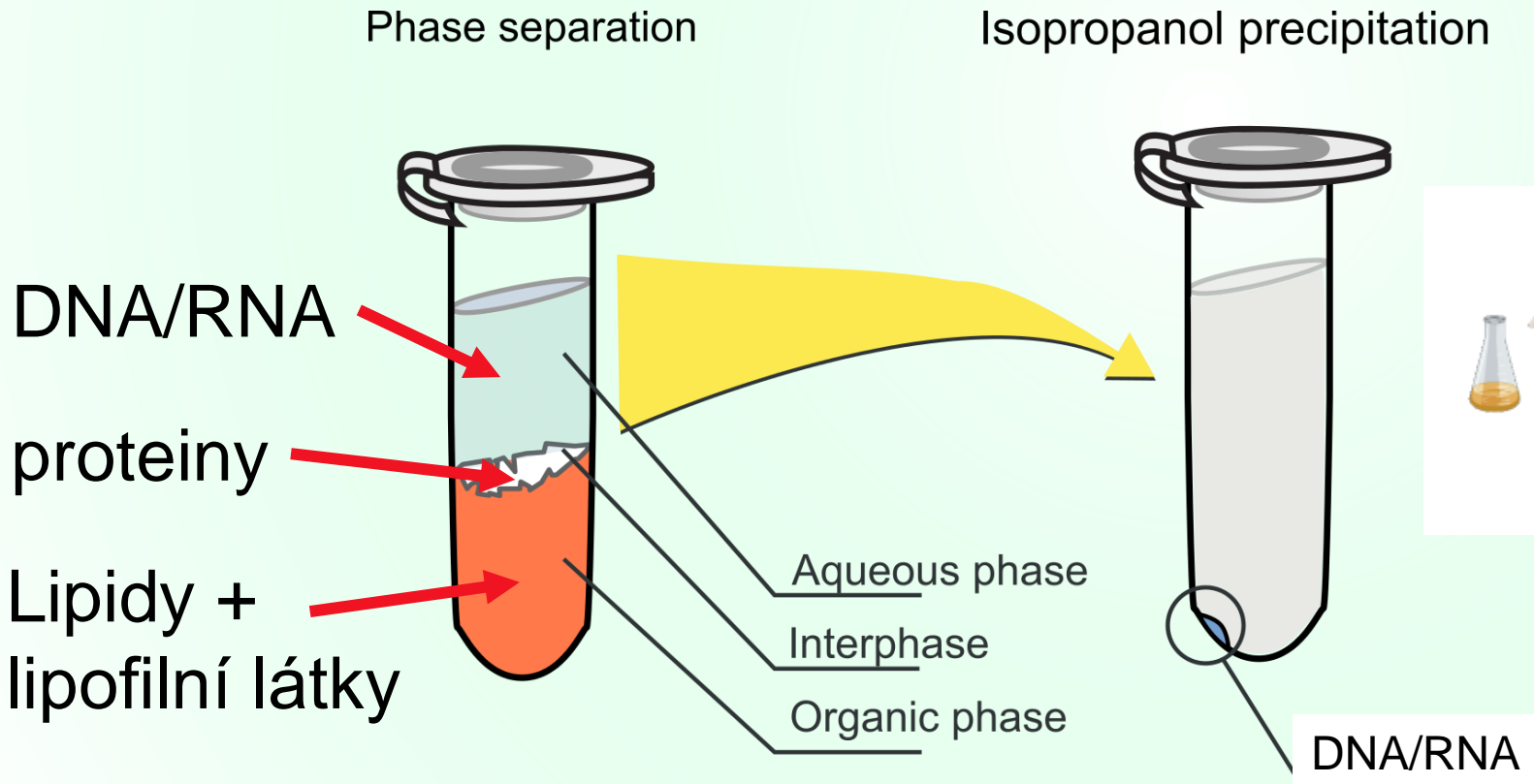
denaturaci proteinů
na rozhraní

těžší organické fáze

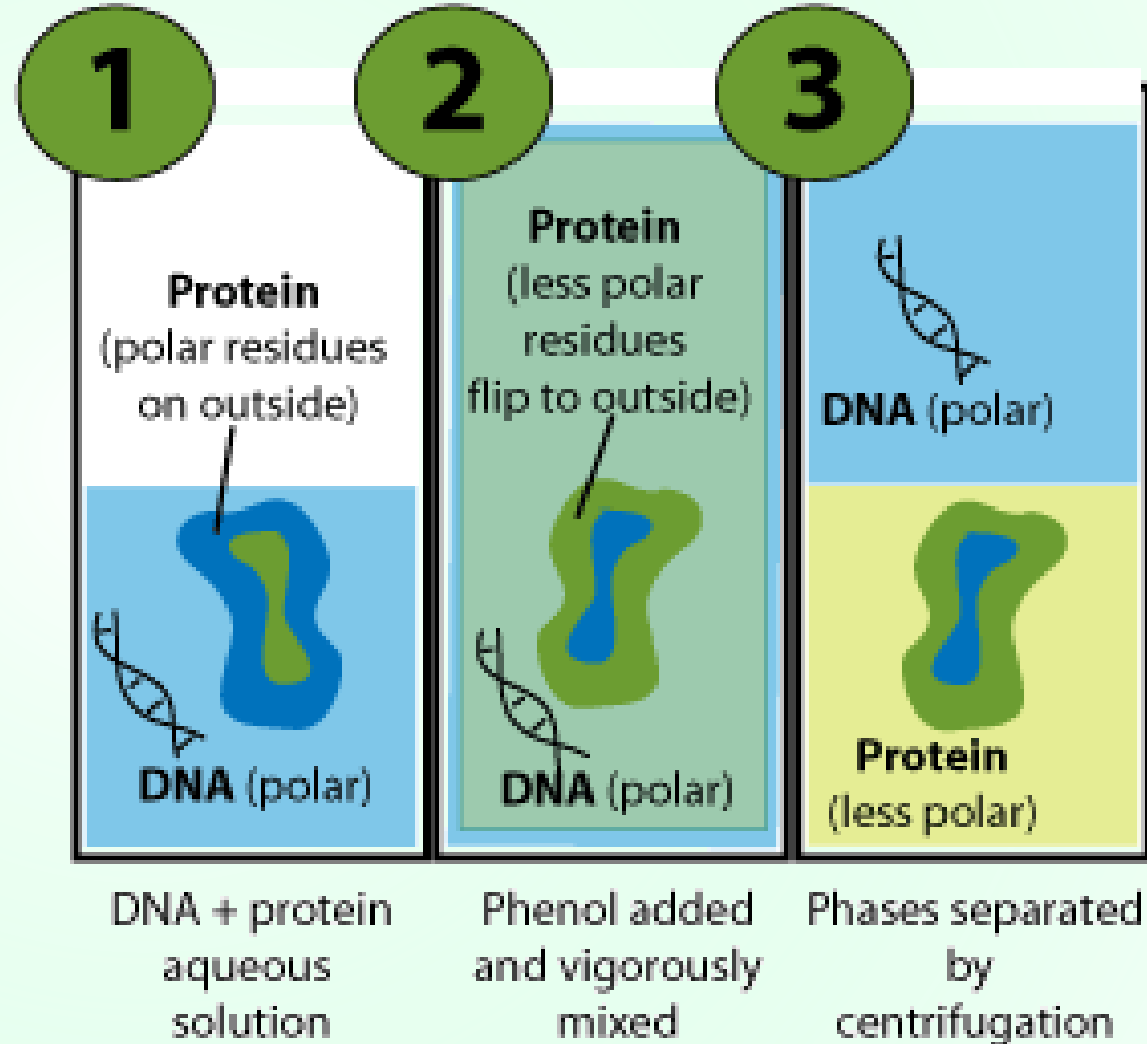
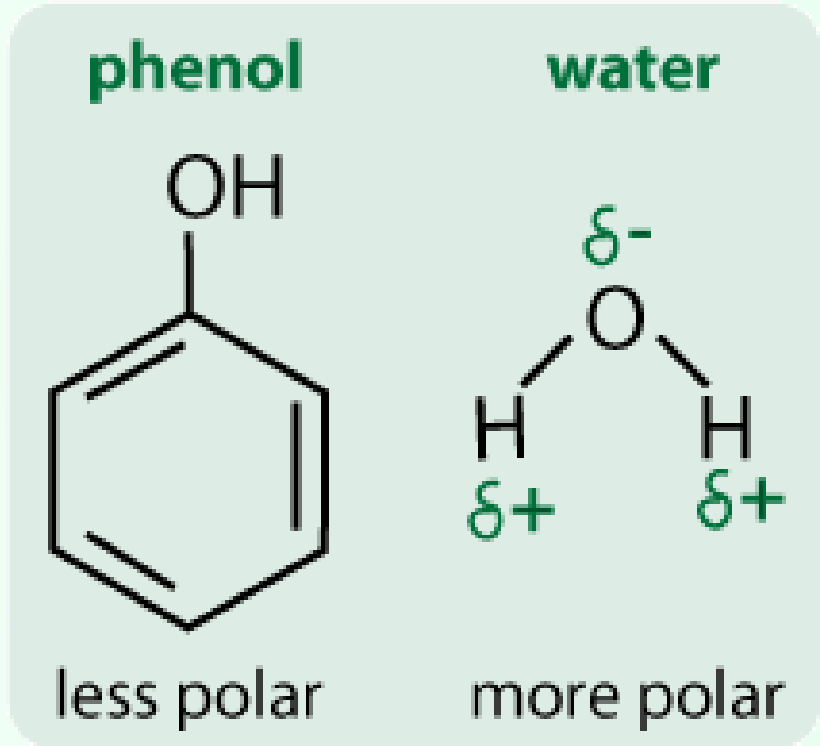
Obecný postup extrakce fenolem

- 1) Rozrušení buněčných stěn
- 2) Denaturace proteinů a tuků – fenol, chloroform
- 3) Oddělení fází centrifugací – vrstva organická (fenol), mezifáze (proteiny a zbytky buněk), vodná (NA)

<https://blog.addgene.org/rna-extraction-without-a-kit>

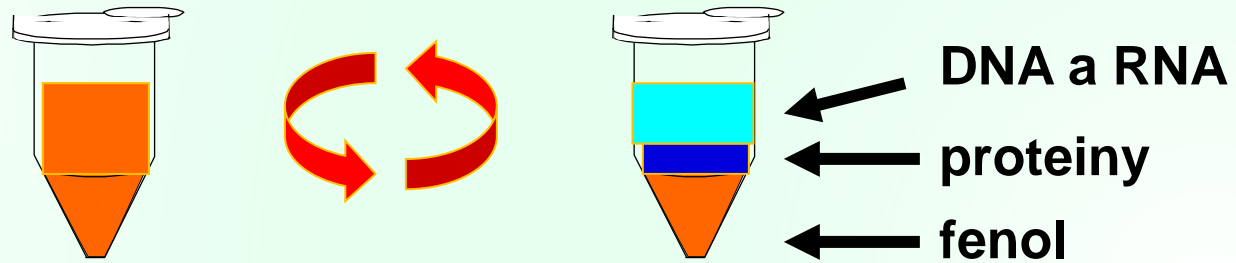
Princip fenolové extrakce

<http://bitesizebio.com/>

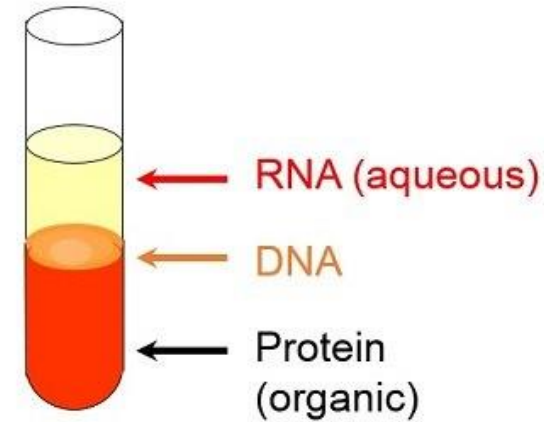
Modifikace fenolové extrakce

Fenol ekvilibrovaný neutrálním, nebo alkalickým pufrům

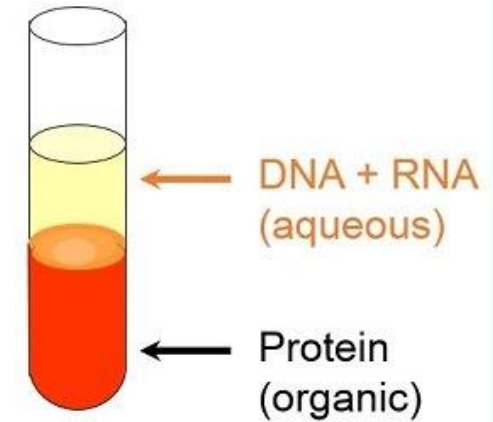
Traditional Phenol Extraction

Phenol, pH 4

RNA

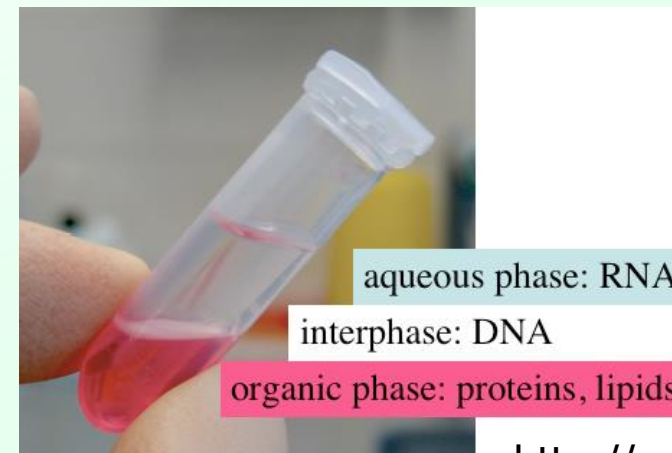
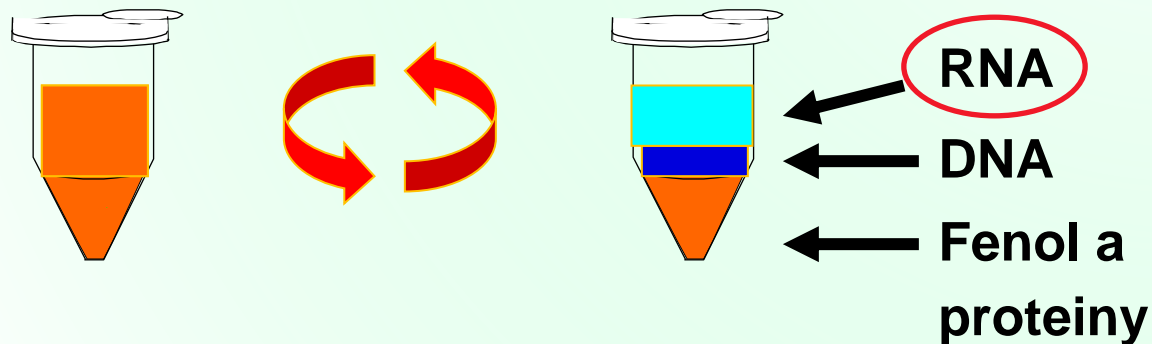
Phenol, pH 8

DNA

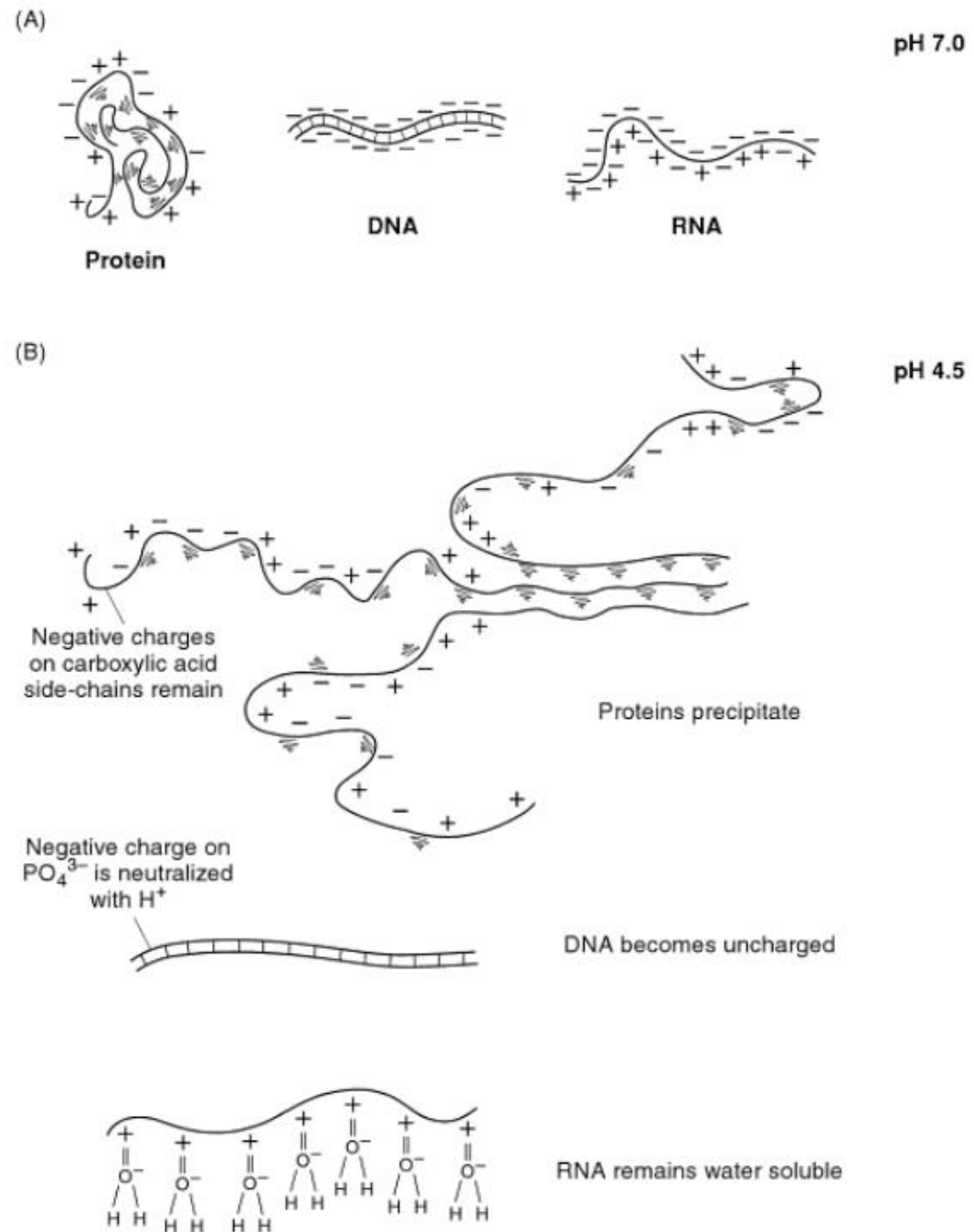
<https://www.genetargetsolutions.com.au/product/5prime-phase-lock-gel/>

Použití kyselého fenolu

<http://openwetware.org/>

Účinek kyselého fenolu

Stav materiálu po extrakci

Lyze buněk
a tkání

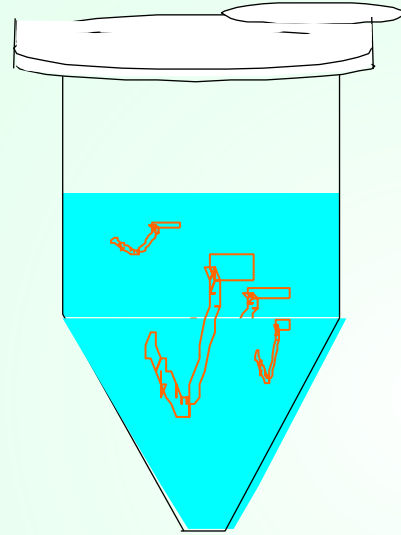
Extrakce NA

Purifikace NA

**Charaktrizace
získané NA**

Silně zředěná DNA, RNA

Stopy chloroformu

Stopy **fenolu**

Další postup:

Zakoncentrování a purifikace NA

Purifikace NA precipitací

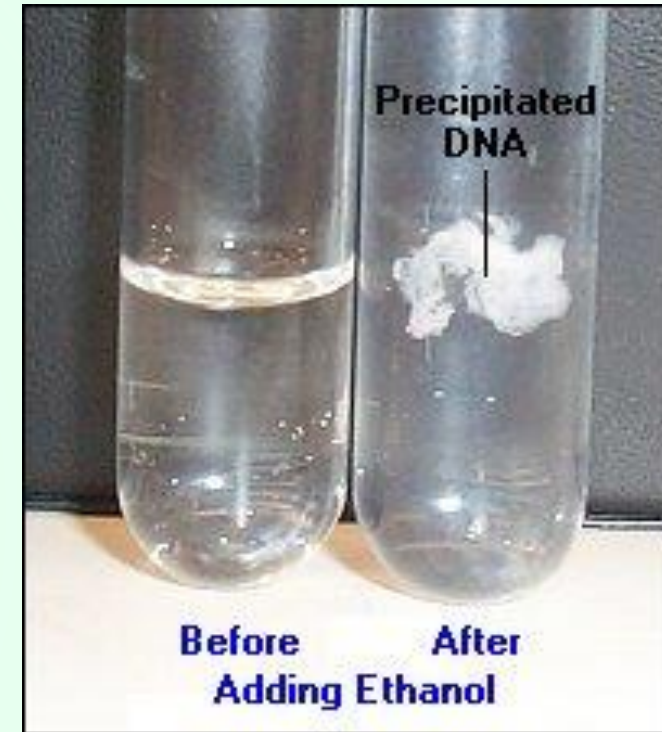
Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Srážení, jedna ze základních metod izolace a koncentrace biologických makromolekul. Do roztoku, obsahujícího požadovanou makromolekulu, se přidá určité množství precipitačního činidla (síran amonný, ethanol, aceton apod.); makromolekulární sloučenina se vysráží, aniž obvykle dojde k denaturaci. Může se proto následně znovu rozpustit a použít ve své nativní, biologicky aktivní podobě.

<http://www.vivo.colostate.edu>

Obecný postup precipitace ethanolem

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charakterizace
získané NA**

- 1) Přidání ethanolu, případně izopropanolu
- 2) Přidání jednomocných kationtů (K^+ , Na^+ ...)
- 3) Koncentrování vzorku centrifugací (roztok zchlazený na $-70^{\circ}C$)
- 4) Promytí sedimentu NA **70% ethanolem**
- 5) Rozpuštění NA ve vodě

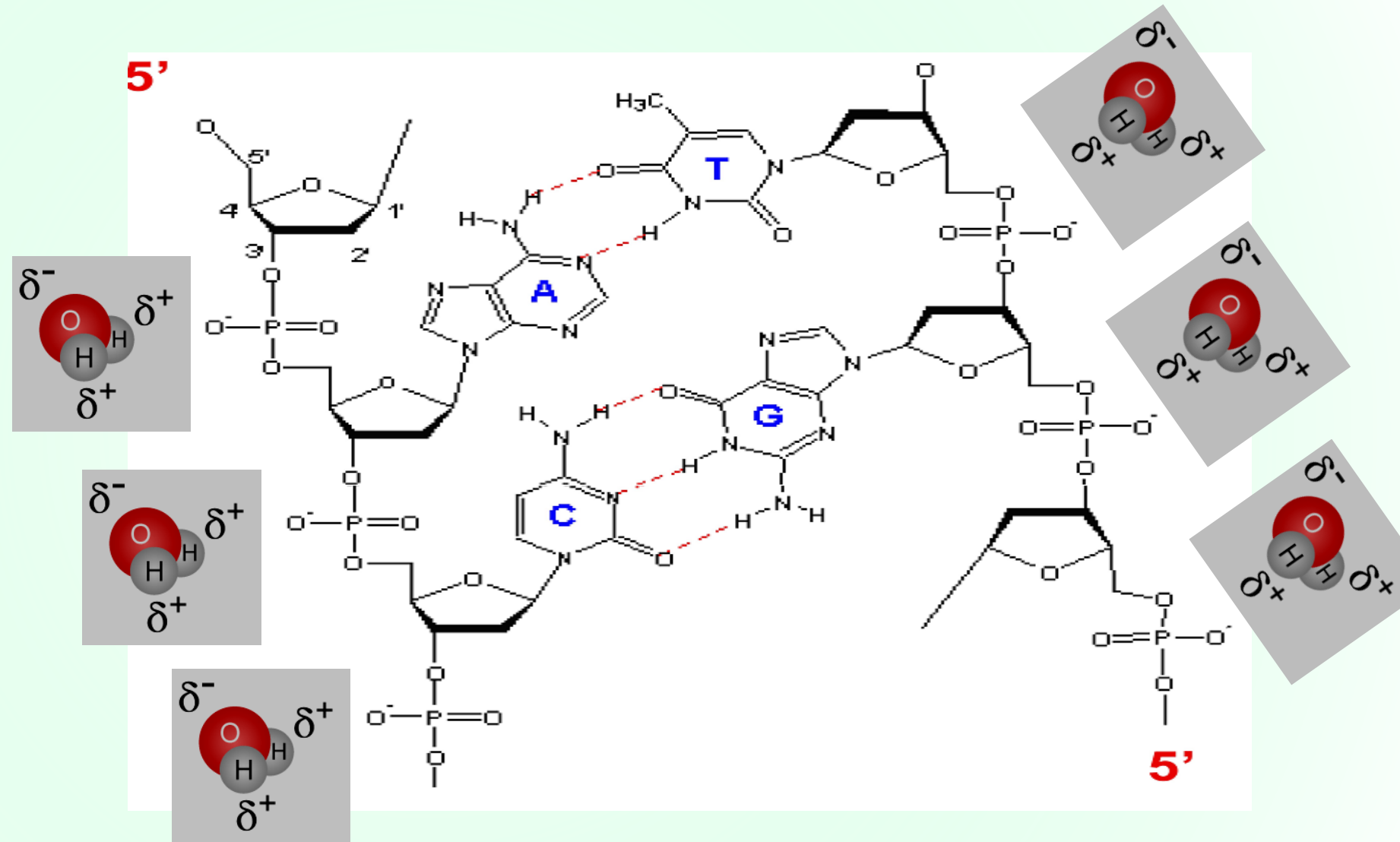
Rozpustnost DNA ve vodě

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

DNA JE HYDROFILNÍ

Obecný postup precipitace ethanolem –

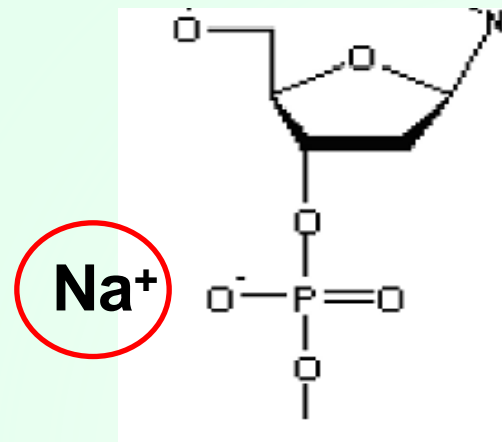
Přidání NaCl + C₂H₅OH

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Neutralizace PO³⁻

Snížení hydrofility DNA

VYSRÁŽENÍ DNA
ve vodném prostředí

C₂H₅OH

Nízká dielektrická
konstanta

Na⁺

Cl⁻

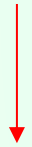
NaCl

Obecný postup precipitace - DOKONČENÍ

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charakterizace
získané NA**

- 3) Koncentrování vzorku centrifugací (roztok zchlazený na -70°C)
- 4) Promytí sedimentu NA od zbytků solí 70% ethanolem a odpaření ethanolu teplem
- 5) Rozpuštění NA ve vodě (přídavek EDTA, případně Tris-HCl)

**Nativní NA koncentrovaná v malém
objemu vodného roztoku**

Purifikace NA chromatografií

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charakterizace
získané NA**

- Konkrétně se jedná o preparativní, afinitní sloupcovou chromatografii
- Kolona obsahuje sorbent (matrici) schopnou specificky vázat zvolenou látku (NA)
- Je používána pro přípravu většího množství čistých molekul

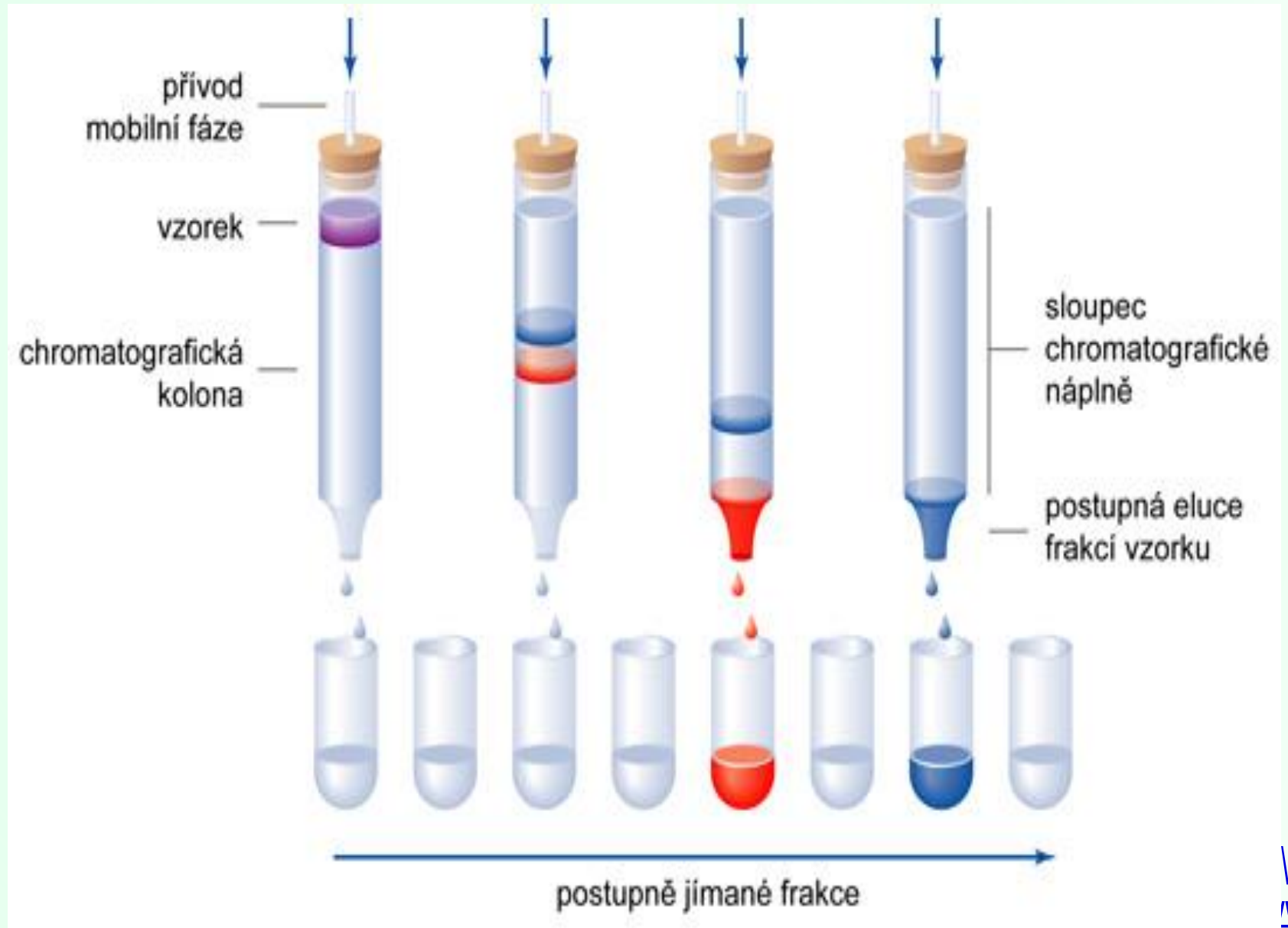
Purifikace NA chromatografií

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

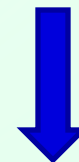
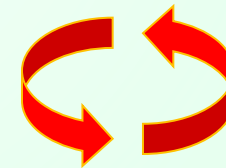
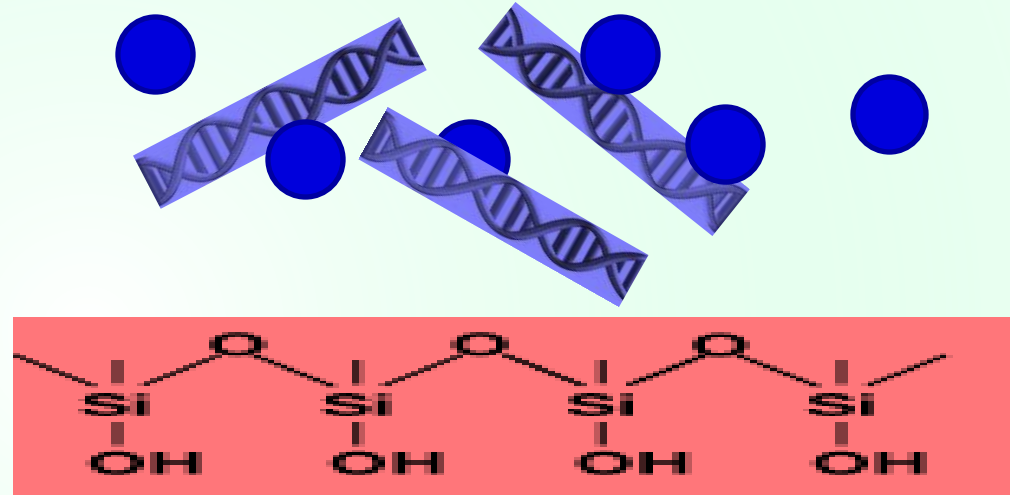
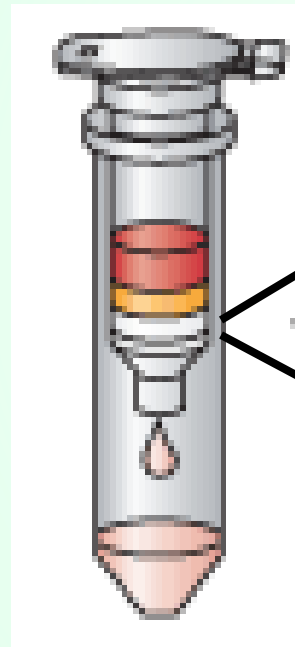
Komerční chromatografie pro izolaci NA - spin columns -

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
²³získané NA

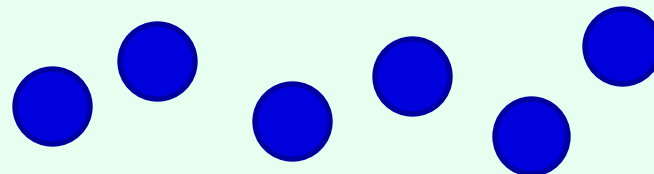
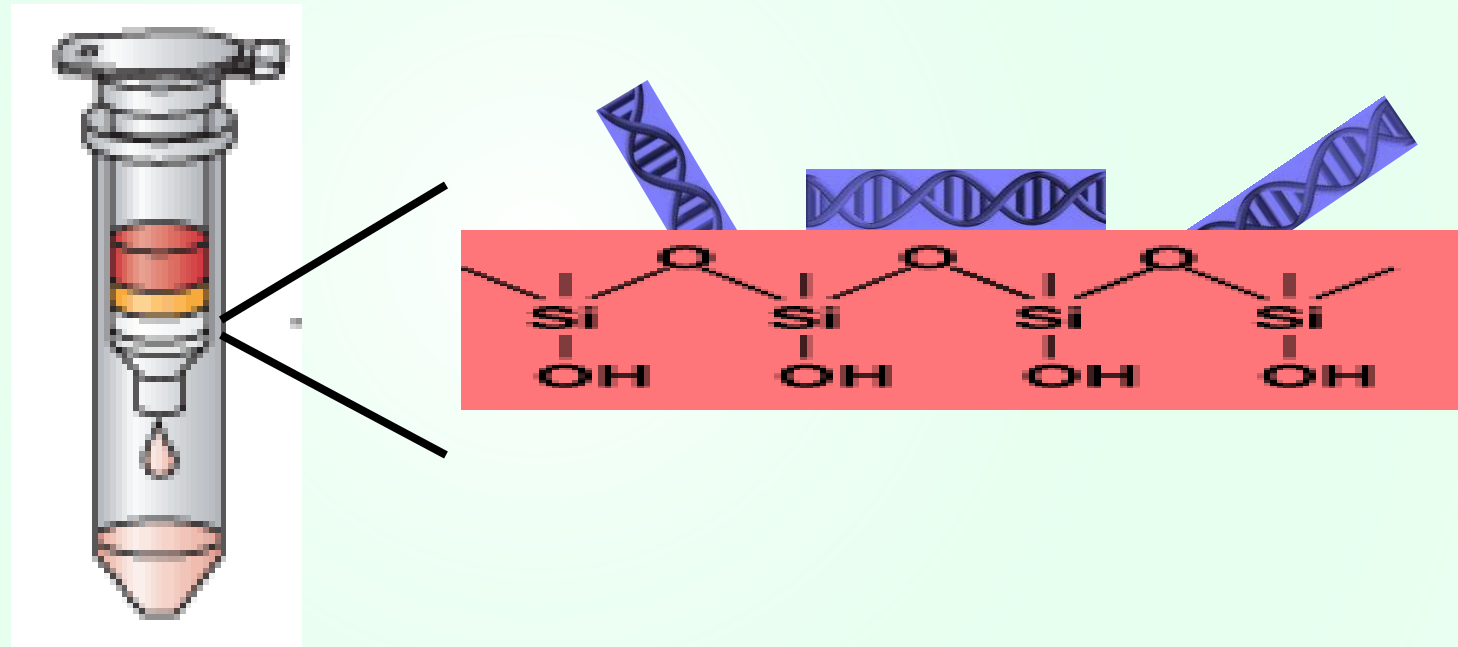
Komerční chromatografie pro izolaci NA - spin columns -

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

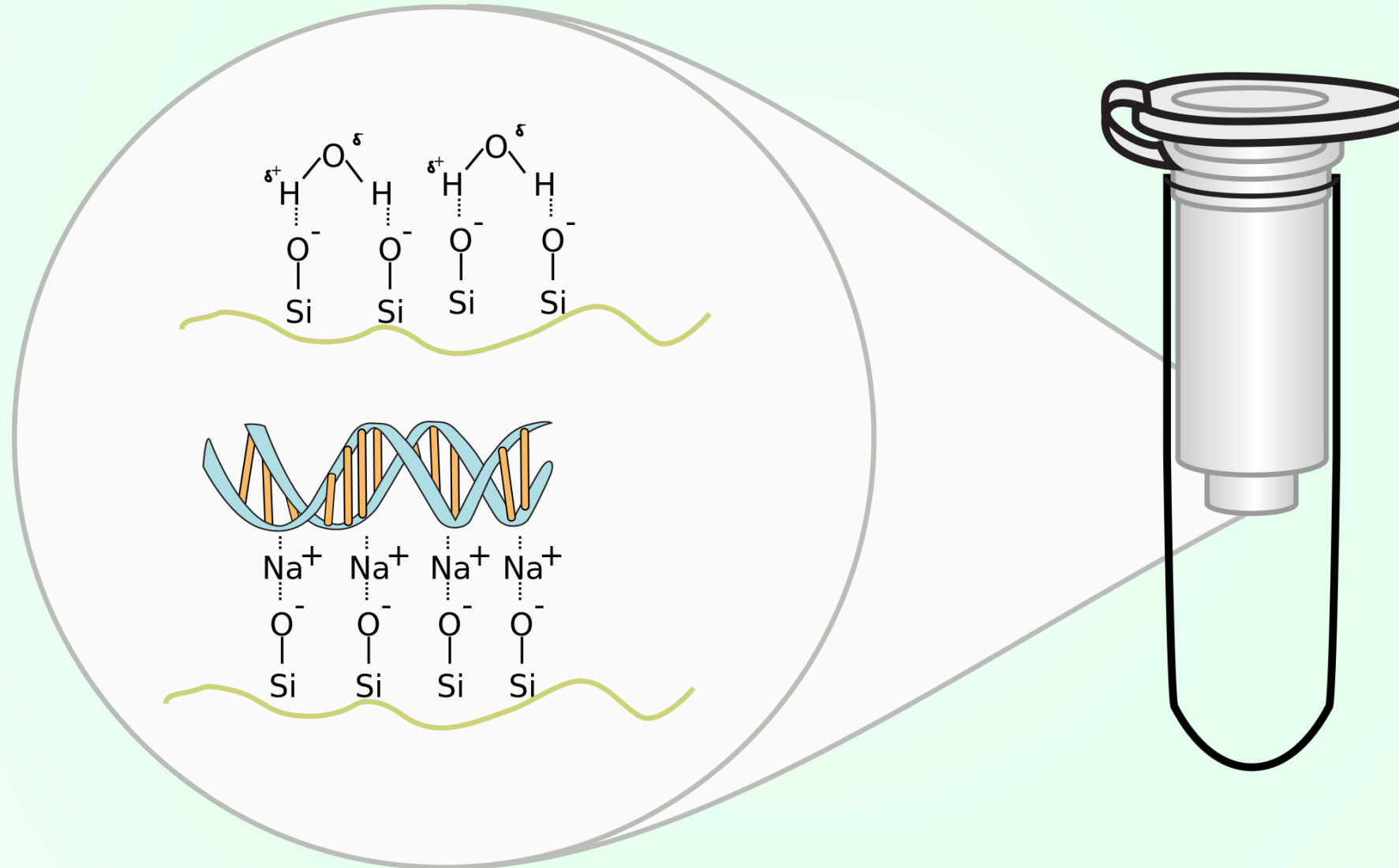
Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Jak se DNA váže na membránu

Komerční chromatografie pro izolaci NA

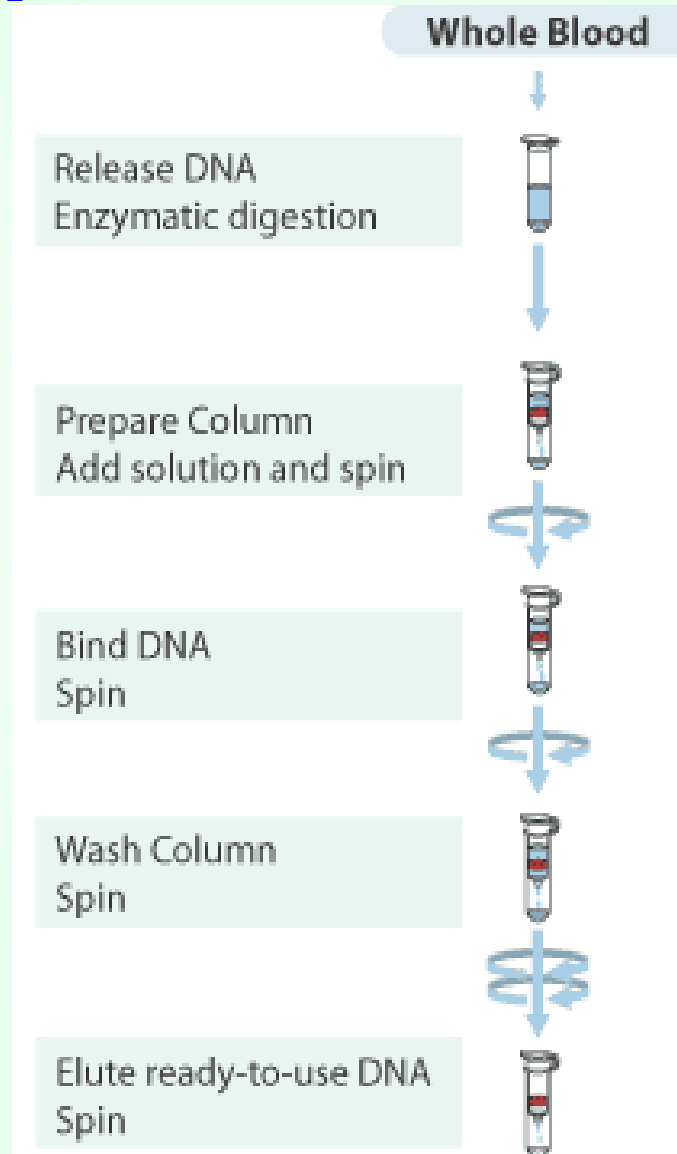
- spin columns -

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

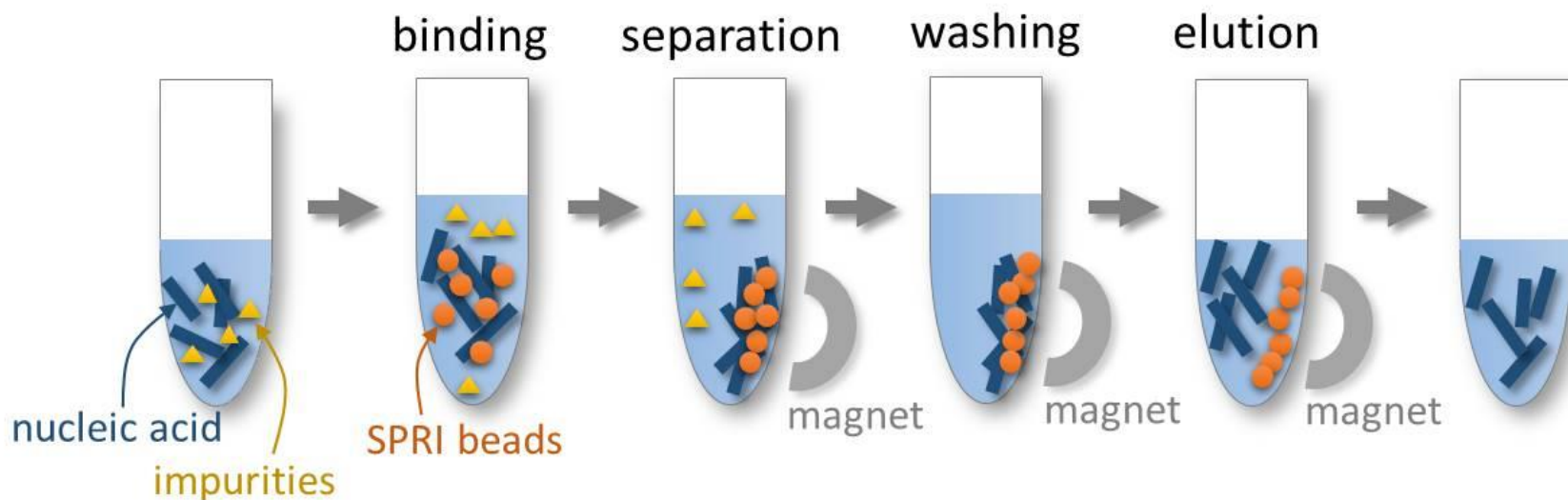
Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Izolace DNA magnetickými kuličkami

- DNA se váže na povrch magnetických kuliček
- Povrch kuliček může být potažen:
  - Iontoměničovým polymerem, např. diethylaminoethyl (DEAE)
  - Silica

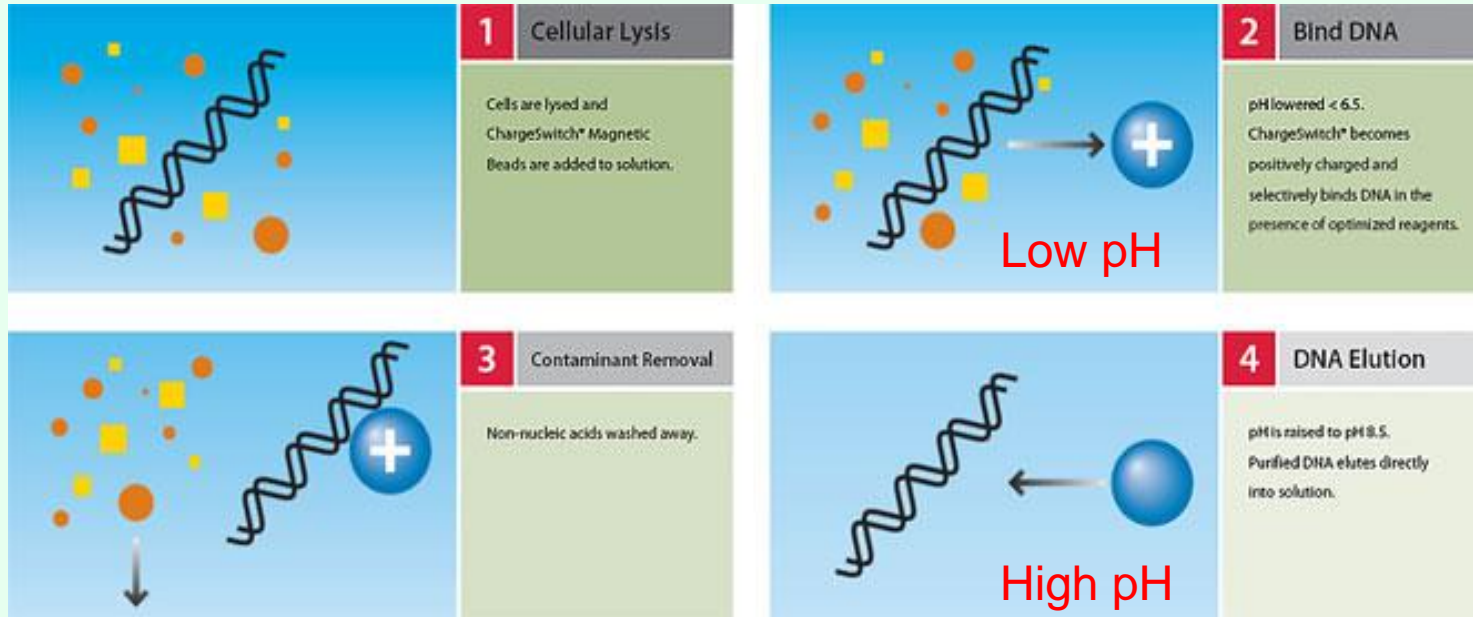

<http://www.diagenode.com/>

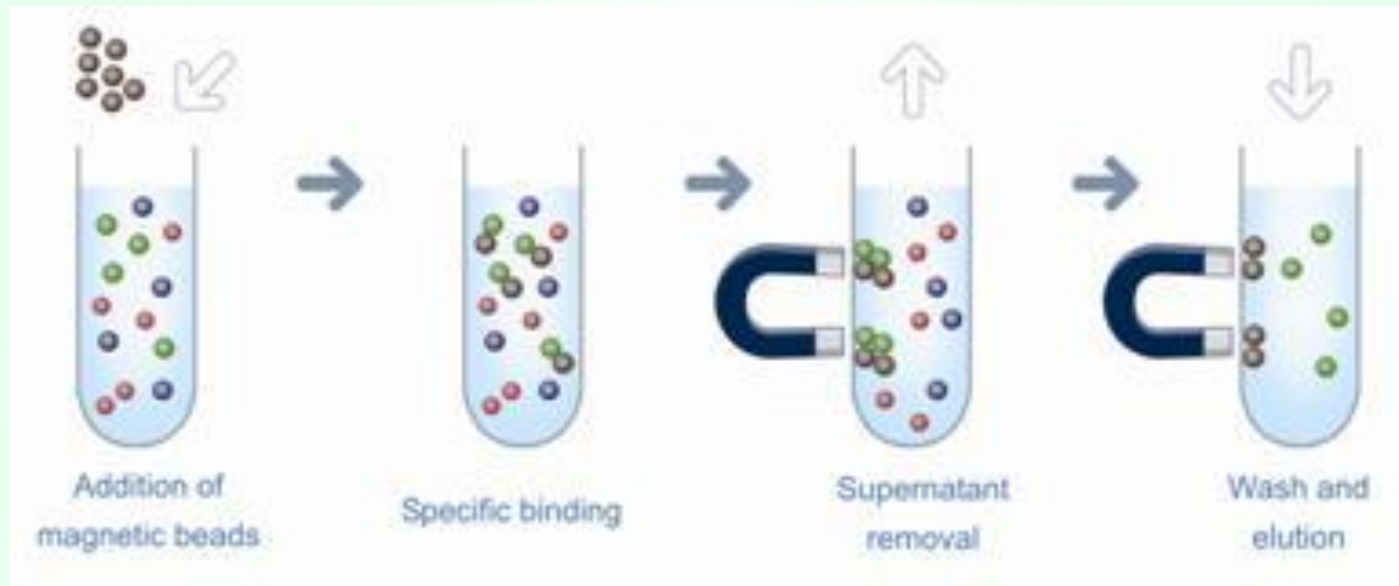
<https://nucleusbiotech.com/produkt-kategorie/ngs/magnetic-beads-for-dna-and-rna-purification/>

MUNI
PHARM

Magnetické kuličky - protokol

<http://bitesizebio.s3.amazonaws.com/>

<http://blog.labplanet.com/>

Izolace plasmidů alkalickou denaturací

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charakterizace
získané NA**

- Jedna z metod pro oddělení plasmidů od chromozomové DNA v extraktech bakteriálních buněk
- Využívá rozdílné afinity DNA řetězců k denaturaci za vysokého pH v závislosti na jejich konformaci a stavu
- Pro izolaci plasmidů je možno použít komerční „spin column“ izolační postupy

Izolace plasmidů alkalickou denaturací

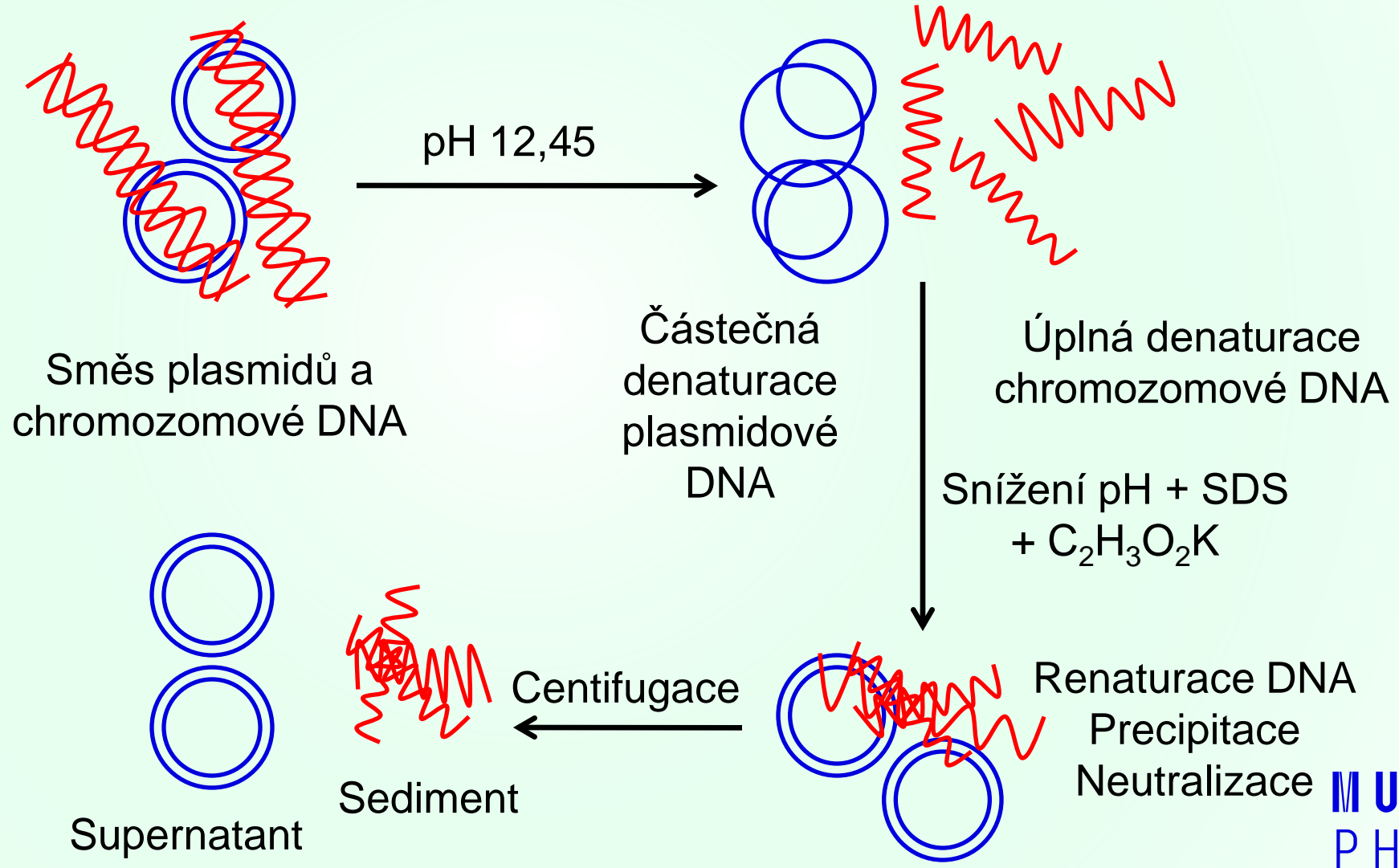
- princip metody -

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

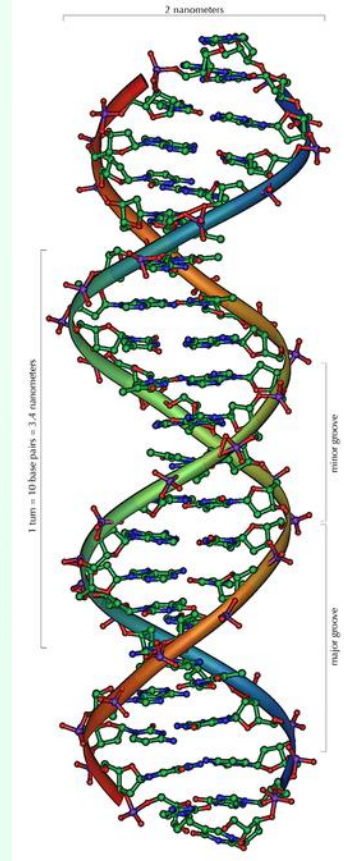
Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Charakterizace izolátu NA

Důležitou charakteristikou izolované NA je:

Koncentrace

Čistota

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Charakterizace NA spektrofotometrií

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charakterizace
získané NA**

- **NA absorbují UV záření s maximem v oblasti 260 nm**
- **optická hustota odpovídá koncentraci**
- **absorbance je možno měřit při různých vlnových délkách (230 nm – 320 nm)**
- **podíl absorbancí = čistota vzorku**

Spektrum absorpance NA

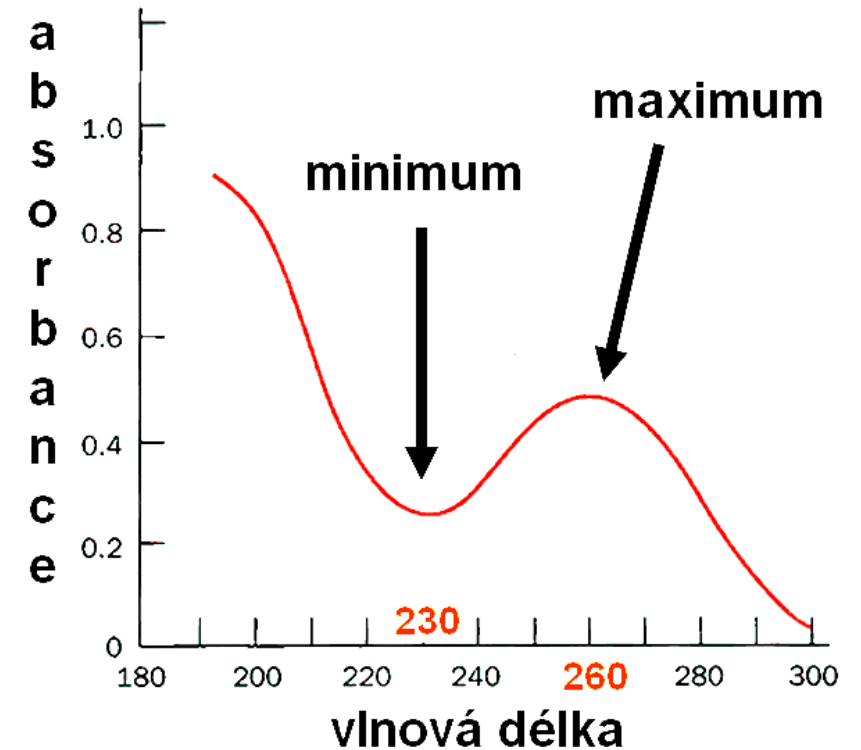
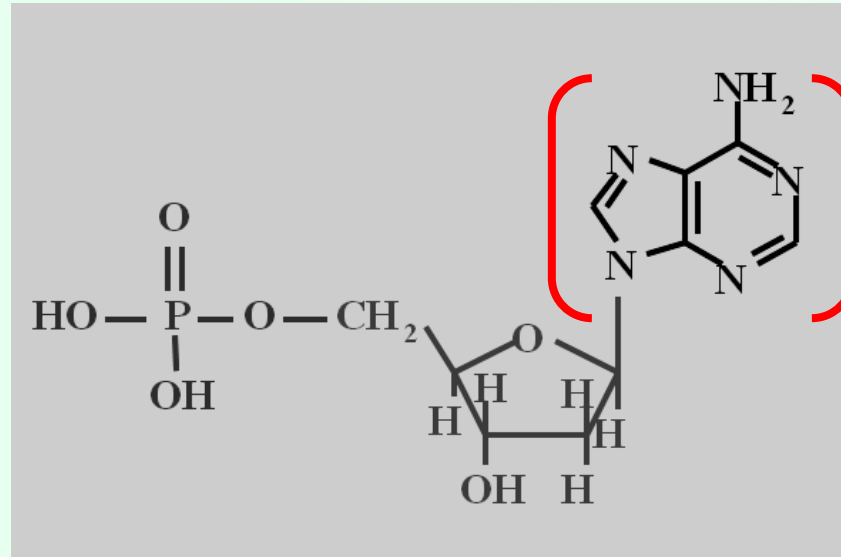
Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Kterou částí NA absorbuje UV záření?

Optická hustota odpovídá koncentraci

Lyze buněk
a tkání

Extrakce NA

Purifikace NA

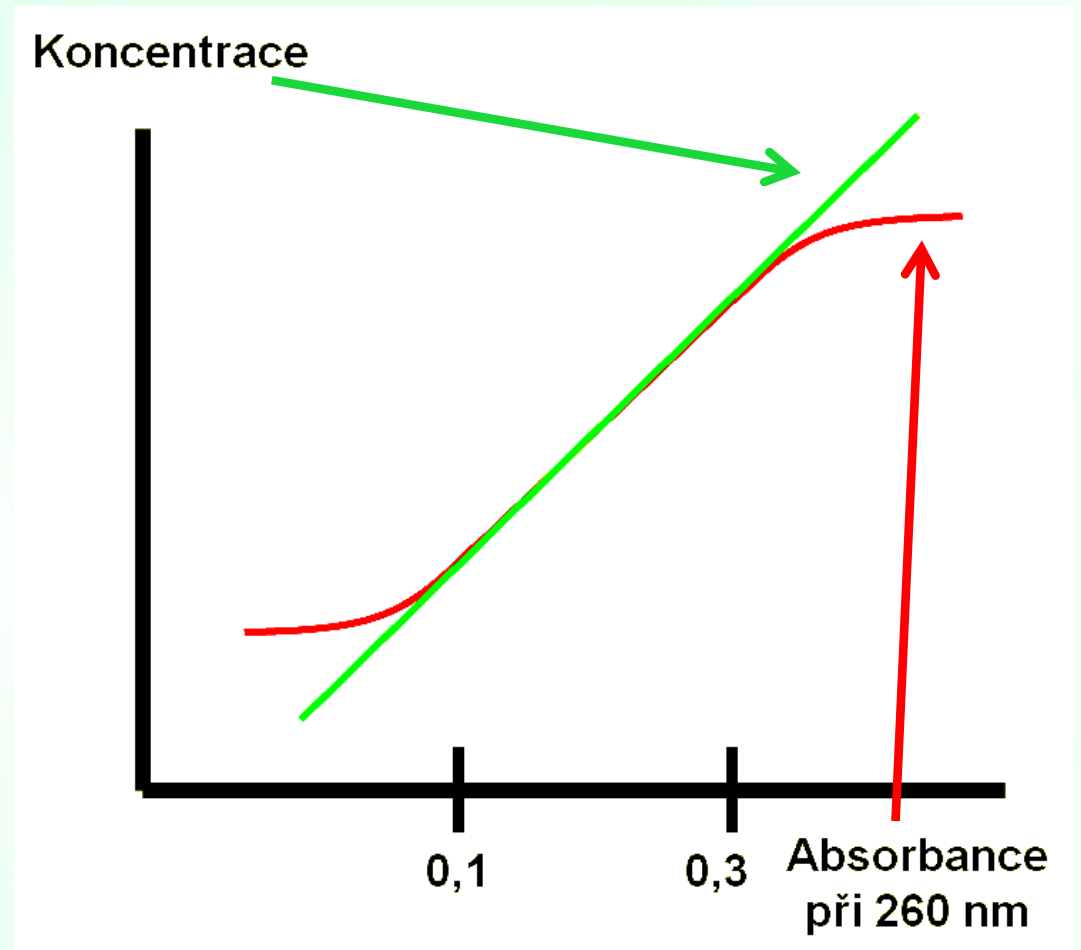
Charaktrizace
získané NA

$A_{260} = 1,0$ (v 1 cm
kyvetě)

dsDNA ~ 50 $\mu\text{g/ml}$

ssDNA ~ 33 $\mu\text{g/ml}$

ssRNA ~ 40 $\mu\text{g/ml}$

Závislost absorbance na koncentraci je lineární
při $A_{260} = 0,1$ až $0,3$

(novější přístroje mají vyšší rozsah !!)

Optická hustota odpovídá koncentraci - praktický význam -

Lyze buněk
a tkání

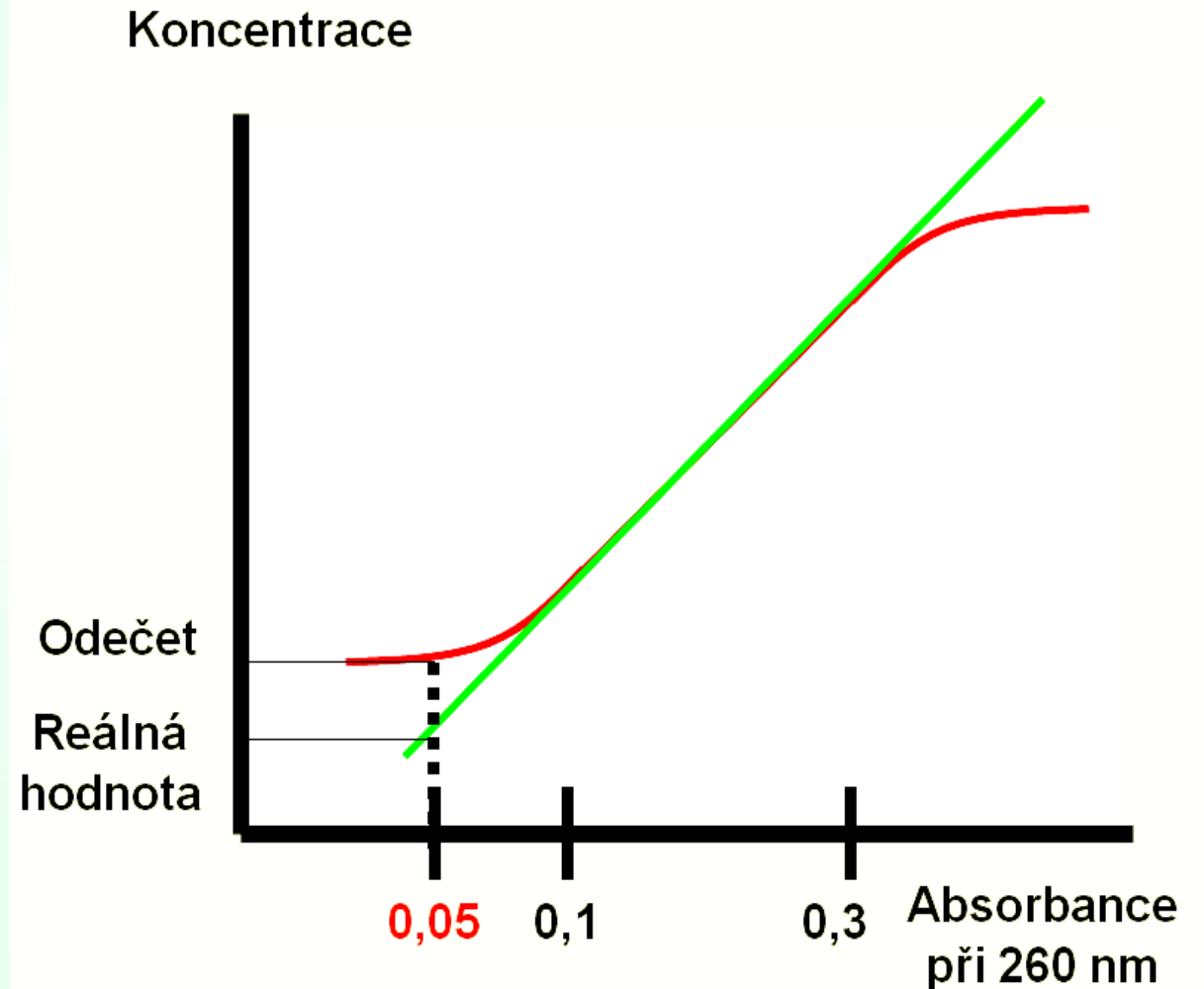
Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Je-li absorbance
příliš NÍZKÁ (pod
0,1), odečtete na
křivce
koncentraci
VYŠŠÍ, než ve
skutečnosti je.

Koncentraci DNA
Nadhodnocujete

Optická hustota odpovídá koncentraci - praktický význam -

Lyze buněk
a tkání

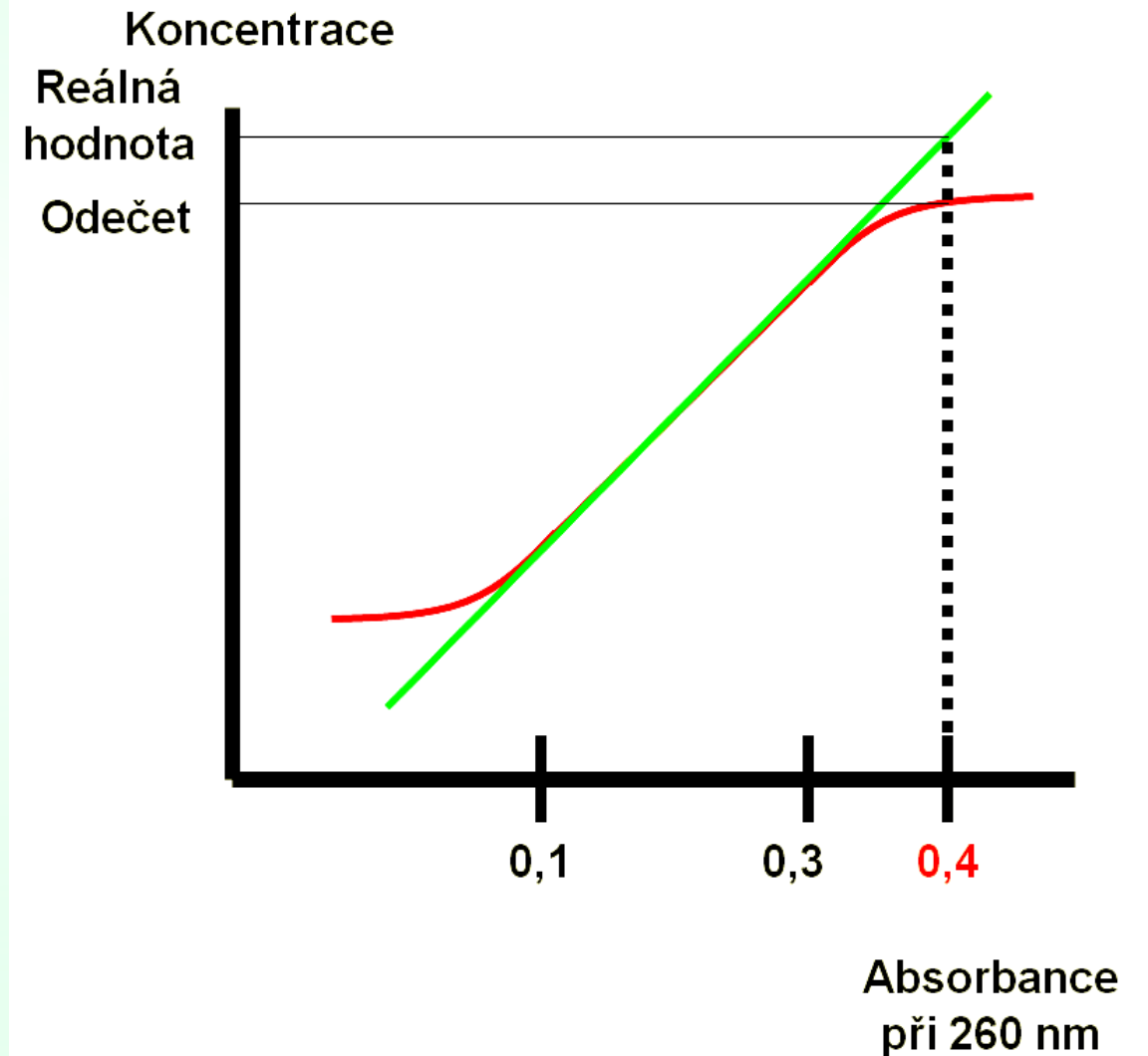
Extrakce NA

Purifikace NA

Charaktrizace
získané NA

Je-li absorbance
příliš VYSOKÁ
(nad 0,3),
odečtete na
křivce
koncentraci
NÍŽŠÍ, než ve
skutečnosti je.

Koncentraci DNA
Podhodnocujete

Čistota DNA

**Lyze buněk
a tkání**

Extrakce NA

Purifikace NA

**Charaktrizace
získané NA**

$$A_{260}/A_{280} = 1,8$$

< 1,8 = kontaminace proteiny

> 1,8 = kontaminace RNA

$$A_{260}/A_{230} > 2,0$$

**< 2,0 = kontaminace látkami,
které jsou součástí izolačních
souprav**

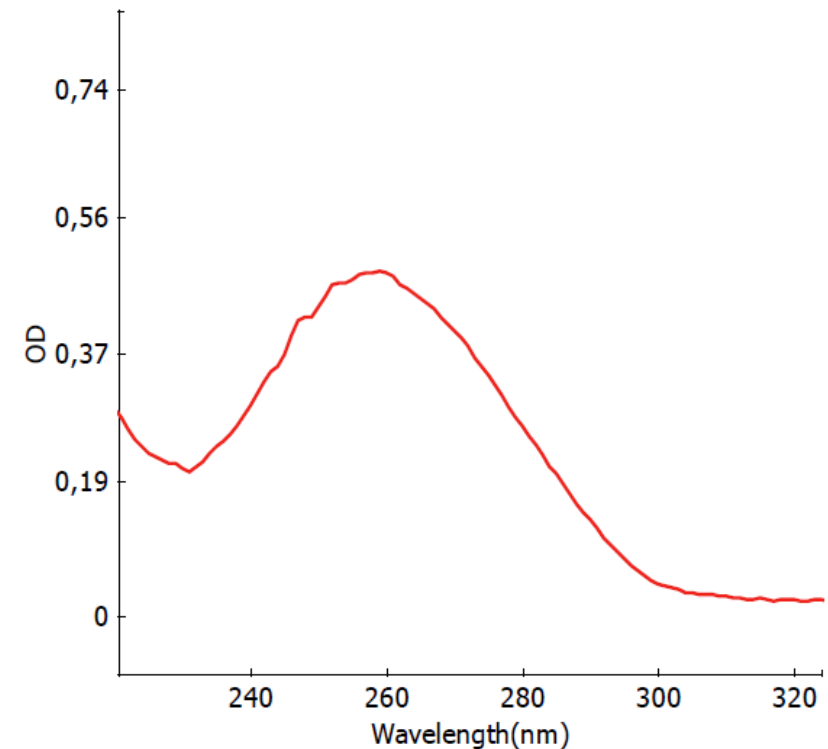
Izolace DNA – studentská realita

Nucleic Acid Conc : 22,99 ng/ μ L

OD260/280 : 1,88

OD260/230 : 2,49

Item	Result
OD260	0,483
OD280	0,267
OD230	0,208
OD320	0,023
Pathlength (mm)	0,700
Dilution	1,000

**Gratuluji, právě jste zvládli jeden z
nejdůležitějších kroků v molekulární
biologii**

Izolaci nukleových kyselin

